

Il messadi dalla suprastanza communal da Tujetsch confirmescha nies agir e rinforzescha noss'intenziun

"Veränderung ist das Gesetz des Lebens. Diejenigen, die nur auf die Vergangenheit oder die Gegenwart blicken, werden die Zukunft verpassen. "

John F. Kennedy

La risposta dalla suprastanza communal da Tujetsch ei -detg sincer- buca ina sorpresa. Ella confirmescha denton indiscutablamein igl agir dil comité d'iniziativa e rinforzescha lur intenziun. Pertgei igl ei ni vegniu discussiunau intensivamein cun las suprastanzas communalas dallas vischnauncas involucradas ni cun il comité d'iniziativa. Deplorablamein san ins taxar quei agir persul sco ina certa arroganza e munconza da respect. Ei semuossa inagada dapli: Senza iniziativa damognan ins buca entuorn meisa las suprastanzas per discussiunar comunablamein davart sligiazziuns a liunga vosta per nossa regiun. Ussa sperein nus sin l'entelgientscha dil Cussegl da vischnaunca da Tujetsch. Arisguard il messadi prendein nus posiziun sco suonda:

1) Contractivas da fusiun – biaras uras lavur e considerabels cuosts

Naturalmein caschunan contractivas da fusiun lavur e cuosts, luvrar ora in project caschuna adina emprems cuosts. Ils cuosts vegnan denton per lunsch buca a semover ell'altezia numnada da frs. 150'000.00 per ina suleta vischnaunca. Sin damonda tier igl uffeci da vischnauncas dil cantun Grischun informeschan ils responsabels che buca ina soli suleta vischnaunca fusiunada hagi stuiu investir dapli che denter frs. 6'000 e 20'000 cuosts externs. Leutier vegnan aunc cuosts interns (sedutas, spesas) da rodund 50% dils cuosts externs. Pia semovan ils cuosts totals per singula vischnaunca denter frs. 10'000 e 30'000. Quei ei correct e sincer. La suprastanza communal ha cheu pia surfatg considerablamein cun ils cuosts. Pertuccont la lavur eisi mo aunc da menziunar ch'ei füss buca capeivel sch'ina suprastanza communal ei buca prompta da s'occupar cun igl avegnir da nossa regiun – cun ina strategia cumplessiva per nies futur. Tier interpresas sauda ina analisa critica da sia strategia schon bunamein tier la lavur da mintgadi. Daners e temps ein pia investai fetg bein.

2) Contribuziun dil cantun Grischun – negin argument da fusiunar

La suprastanza communal propagescha ch'ina contribuziun dil cantun Grischun ei negin motiv per ira en contractivas da fusiun. Era per nus ei quella contribuziun buca il motiv il pli decisiv, mo era buca nunimpurtanta. La suprastanza argumentescha ch'ins sappi reducir cun quella contribuziun ils deivets dallas anteriuras vischnauncas sco era financiar las investiziuns las pli impurtantas. La contribuziun che mass alla Cadi vegness allura denton probablamein investada els vitgs vischinonts. Aschia pretenda la suprastanza quasi indirectamein che las vischnauncas vischinontas hagian buca fatg lur pensums. Quei ei ina supposiziun e la fin finala era maltschec. Cheu sedumandein nus per propi: Daco pomai ei la suprastanza communal da Tujetsch aschi egoistica e la solidaritad enviers las vischnauncas vischinontas aschi pintga? Quei ei nuncapeivel e fa gronds quitaus a nus. Ins patratgi cheu mo inagada vid la solidaritad dallas ulteriuras vischnauncas arisguard la votaziun dalla "porta alpina". La fin finala eisi impuront ch'ei va bein cun l'entira regiun. Scuidonza ei el temps dad oz in plaid deplazzau e porta la fin finala vinavon negin.

3) Plazzas da lavur svaneschan

Plazzas da lavur ein per propi in factur fetg impurtont. La suprastanza communal prognostichescha ch'ina fusiun menass en mintga cass tier ina reducziun da plazzas da lavur. Il comité ei dil meini ch'ei va en emprema lingia buca per ina eventuala reducziun dallas plazzas da lavur en ina suleta vischnaunca, mobein per mantener aschi ditg sco pusseivel las

plazzas da lavur en nossa regiun. Quei ei in ton pli impurtont – cunzun a liunga vesta. Exact il cass dalla Posta muossa con impurtont ch'igl ei da semetter ensemen per cumbatter che silmeins aunc ina Posta resti ella Cadi. Cun ina tala tenuta d'isolaziun denton sco la suprastanza communal fa valer actualmein el messadi vegnan las vischnauncas tgunsch buca a saver spindrar biaras plazzas da lavur periclitadas. Ins sto esser pertscharts ch'ins sa el futur buca pli mantener mintga piazza da lavur en mintga vischnaunca. Cheu ei il cavazzin "cumpensaziun da plazzas cun fluctuaziuns ni pensiunaments" gnanc aschi malplazzaus. Perquei era subvenziunar las plazzas en ina suletta vischnaunca ei buca ina sligiaziun a liunga vesta – per gliez tonschan las finanzas zacuras semplamein buca pli. Perquei stuein nus esser sincers in cun l'auter e buca vuler serrar ils eglis avon la realitad. Il temps semida, il liug da habitar ei buca adina il liug dalla lavur, quei ei la realitad ed il mintgadi, e per la generaziun giuvna era buca pli in problem. Consequentamein vegn la contonschibladad el futur in punct central. Cunzun il traffic public enteifer la Cadi. Magari emblidan ins era contas persunas dall'atgna vischnaunca che survegnan gia oz paun e fadigia e conta lavur che las interpresas indigenas survegnan gia oz en las vischnauncas vischinontas?

4) Professionalisaziun dall'administraziun e l'occupaziun dils posts politics

Ei va buca pil fatg che las vischnauncas ein actualmein buca organisadas bein, mobein dad insumma reponderar e reorganisar l'entira structura politica ed organisatorica. Daco astga ina vischnaunca buca far las medemas ponderaziuns sco quei che fatschentas fan onn per onn? Nezegiar effizientamein las resursas e las sinergias ch'ei avon maun – gliez ei impurtont. Dar dapli cumpetenzas alla operativa e scaffir differents novs secturs, els quals las persunas ein specialisadas, fa la fin finala era pli interessanta ed attractiva ina piazza da lavur. Cun contractivas da fusiun eis ei pusseivel da crear novas plazzas da lavur cun la possibilitad da sescolar e sesviluppar vinavon. Schiglioc vegn ei tonaton pli e pli grev dad insumma saver occupar ora las plazzas ella periferia. Ina professionalisaziun el senn d'ina specialisaziun ei aschia indispensabla. Era perquei ch'ils pensums vegnan buca pli sempels – anzi, tut vegn adina pli e pli cumpliau. Consequentamein sa la politica sefatschentar en emprema lingia cun la strategia e buca stuer sefatschentar cun fatgs operativs da mintga di. Ils posts politics ein cheutras era fetg interessants e varionts. Cun seras d'informaziun eisi denter auter pusseivel d'informar e sensibilisar la populaziun davart ils fatgs politics en las differenzas vischnauncas resp. allura fracziuns. Pia: Oz far las adattaziuns necessarias per garantir damaun in bien svilup en nossa regiun – quei duess esser la devisa.

5) Negina reducziun dallas expensas communalas entras ina fusiun

La suprastanza communal fa valer ch'ina fusiun porti buca il respargn giavischau (tenor ina studia fatga dall'Universitad da Sogn Gagl). Ina reducziun dallas expensas ei denton era buca emprema prioritad tier ina vischnaunca fusiunada. Gliez ei in aspect a liunga vesta. Bia pli impurtont ei la formaziun d'ina strategia comunabla. La sostanza finanziaria dalla nova vischnaunca lubescha allura d'investar en eventuals projects pli gronds ed impurtonts. Priorisar las investiziuns e cumpletar in l'auter aschi bein sco pusseivel – gliez duess a liunga vesta tuttavia dar in respargn ella cassa d'ina eventuala nova vischnaunca.

6) L'autonomia dalla vischnaunca ei periclitada e decisiuns ein dependentas dil pievel dall'entira Cadi

Dus impurtonts projects ein gia sin rucca – numnadamein la residenza da seniors e la colligiaziun da skis. Omisdus projects duessen aunc vegnir igl'emprem miez onn sin tractanda. Aschia ein quels projects segirmein buca pereclitai d'eventualas contractivas da fusiun. El futur eis ei denton impurtont ch'ins definescha pli u meins en tgei vischnaunca ch'ins focussescha tgei investiziuns – per aschia evitar investiziun dublas ni schizun treidublas. Cumpletar e buca dublegiar investiziuns, per aschia minimar las sperditas duess esser la devisa. La populaziun dalla Cadi duei vegnir sensibilisada davart la strategia dalla

Cadi. Lu vegnan era votaziuns ella Cadi lubidas viceversa. Confidanza e sustegn vicendeivel enteifer la populaziun ella Cadi ei il pli impurtont factur per in bien svilup sisum la Surselva.

7) Projects intercommunals – experientschas

La suprastanza communal menziunescha ch'ils projects intercommunals ein stai senza success (scola/forestalessen). Il comité manegia: Exact per quei ch'igl ei entochen oz buca stau pusseivel ed era buca gartegiau dad anflar cumpromiss eis ei necessari da crear enteifer la Cadi ina strategia complessiva. Per saver far quei drova ei denton contractivas da fusiun. Senza va ei buca – la suprastanza ha indirectamein sezza confirmau quei en sia risposta. Consequentamein ei la cunterproposta dalla suprastanza communal - da vinavnon vuler insister sin quella strategia dils projects intercommunals - cuntradictorica ed aschia da principi obsoleta. Per numnar ei cun ils agens plaid dalla suprastanza: Quei ei lu tgunsch in'idea utopica e fa tenor nies manegiar era pauc senn, per quei ch'ins ha ils davos onns puncto quei adina puspei danovamein fatg naufragi (turissem, sanadad , scolalessen).

8) Conclusiun dalla suprastanza communal

Sin basa da supposiziuns propona la suprastanza communal da refusar l'iniziativa. Quella proposta ei da fetg cuorta vesta, oravontut siarra ella ils egls avon la realitad ed il svilup. Pli prudent e pli responsabel fuss ei d'emprem luvrar ora ils fatgs, cumpregliar quels cun las supposiziuns, per lu saver prender ina decisiun. En cass da cumplaziuns ni scarpetschs duront il contrahar san ins da tut temps interrumpen ni schizun terminar las contractivas. Cun ussa denton vuler ir ina via separata va la vischnaunca ella resca da separar dil rest dalla Cadi, quei che menass sco davos forza schizun ell'isolaziun. E tgei eisi lu inagada cu ei va mender cun la vischnaunca? Ei la solidaritad dallas vischnauncas vischinontas lu aunc adina dentuorn? Sa Tujetsch per propi selubir quella via persula? E per finir: La fin finala ha la populaziun aunc adina il davos plaid el capetel.

Il comité d'iniziativa spera veramein fermamein ch'il Cussegl da vischnaunca da Tujetsch repondereschi la decisiun dalla suprastanza communal.

Bien engraziament.

”Der eine wartet, dass die Zeit sich wandelt. Der andere packt sie kräftig an - und handelt. “

Johann Wolfgang von Goethe

Il comité d'iniziativa:

René Epp, deputau, Sedrun

Donat Albin, cussegl da vischnaunca, Trun

Remo Decurtins, Sumvitg

Ursin Venzin, Medel

Simon Bisquolm, Mustér

<http://fusiuncadi.jimdo.com/>